

Violetta Krawczyk-Wasilewska

Uniwersytet Łódzki

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej

Folklorystyka *online* w świetle problematyki dziedzictwa digitalnego

Globalnie akceptowana definicja folkloru przyjęta przez 25. Konferencję Generalną UNESCO (Paryż 1989) brzmi następująco: „Folklor (albo kultura tradycyjna i popularna) stanowi całość – opartej na tradycji – twórczości kulturowo określonej społeczności reprezentowanej przez jednostki i grupy. Folklor jest odbiciem jej społecznej tożsamości; przekazywaniem jej standardów i wartości z pomocą przekazu słownego, poprzez naśladownictwo lub inne środki. Folklor istnieje w formie języka, literatury, muzyki, tańca, gier, mitologii, obyczajów i zwyczajów, rzemiosła, architektury i innych faktów artystycznych”¹. Desygnaty pojęciowe wyżej przytoczonej definicji, jak również definicja oralnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego² wskazują, iż w ostatnim ćwierćwieczu folklor traktowany jest jako wyraz tożsamości i zróżnicowania kulturowego, który – w warunkach pokojowych – gwarantuje harmonijny i zrównoważony rozwój cywilizacyjny ludzkości.

Aspekt identyfikacyjny cytowanej wyżej definicji folkloru nawiązuje nie tylko do pojęcia tradycyjnie rozumianej tożsamości etnicznej i kulturowej, ale wskazuje też na jego współczesne konotacje. W erze kultury digitalnej pojawiło się bowiem pojęcie tożsamości mnogich, a to dzięki istnieniu Internetu jako globalnego środka przekazu³. Tak więc na jednym biegunie znajdują się prawa człowieka i akceptacja dla indywidualnej i zbiorowej tożsamości, na drugim zaś nowe zjawiska tożsamościowe wynikające z postępującej globalizacji i omnipotencji kulturowej świata mediów elektronicznych.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że dzieła twórczości folklorystycznej są częścią dziedzictwa kulturowego i jako takie podlegają pielęgnacji i ochronie w takim samym stopniu, jakim ochrania się i popularyzuje wiedzę

¹ <http://portal.unesco.org/en/ev.php> (dostęp: 12.04.2016).

² Niematerialne dziedzictwo kulturowe oznacza praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę, umiejętności, i twórczość, jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy i – w niektórych wypadkach – jednostki uznają za element własnej tożsamości oraz kontynuację i rozwój własnej kultury. *Proclamation of Masterpieces of the Oral and Intangible Heritage of Humanity*, Intangible Heritage Section. Division of Cultural Heritage, UNESCO, Paris 2001, s. 5.

³ V. Krawczyk-Wasilewska, Th. Meder, A. Ross, *Shaping Virtual Lives. Online Identities, Representations, and Conducts*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012.

o zabytkach kultury materialnej poprzez ich inwentaryzację, konserwację i upowszechnianie. W aspekcie globalnym takie stanowisko reprezentuje UNESCO, a na szczeblu europejskim – Rada Europy, promująca ideę dziedzictwa kulturowego i jego ochrony. Europejskie zainteresowanie problematyką ochroniarską zbiegło się zresztą z działaniami UNESCO w tym zakresie, że wymienimy Konwencję UNESCO o Ochronie Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego (17.10.2003) czy Konwencję UNESCO o Ochronie i Promowaniu Różnorodności Form Wyrazu Kulturowego (20.10.2005)⁴.

Kamieniem milowym polityki europejskiej w tym zakresie okazała się Konwencja Ramowa Rady Europy w Sprawie Znaczenia Dziedzictwa Kulturowego dla Społeczeństwa (Faro, 17.10.2005), której art. 2 wprowadził nowe pojęcie „wspólnoty dziedzictwa” [*heritage community*] definiowane jako: „składające się z ludzi ceniących wartość specyficznych aspektów dziedzictwa kulturowego i życzących sobie by – poprzez aktywność publiczną – dziedzictwo było podtrzymywane i przekazywane następnym pokoleniom”⁵.

W tym samym artykule pojawia się termin „dziedzictwo kulturowe” [*cultural heritage*] jako: „zbiór zasobów odziedziczonych z przeszłości, które są dla ludzi tożsame – niezależnie od prawa własności – z odzwierciedleniem i wyrazem ich własnych, nieustannie ewoluujących wartości, wierzeń, wiedzy i tradycji. Zawiera ono [dziedzictwo – przyp. V.K.W.] wszystkie aspekty środowiskowe wynikające z interakcji pomiędzy człowiekiem i miejscem w ciągu dziejów”⁶, a więc dotyczy również unikatowych i nieodnawialnych „zasobów” współczesnego życia w kontekście społecznym, ekonomicznym i technologicznym, obejmując tym pojęciem zarówno architekturę, jak i transport, technikę i muzeologię, folklor i kulturę oralną, język, edukację, dziedzictwo audio-wizualne, itd.

Podkreślić tu należy, że nie tylko najbardziej charakterystyczne dla epoki zasoby kulturowe podlegają przemianom cywilizacyjnym, ale też samo pojęcie dziedzictwa kulturowego ulega zmianie generacyjnej. Bowiem to, co dziś traktujemy jako ważny element dziedzictwa, następne pokolenia mogą całkowicie odrzucić lub – w dłuższej perspektywie – docenić wybiórczo. Takim „nowym”, obok materialnego i niematerialnego, dziedzictwem jest „dziedzictwo digitalne” [*digital heritage*] definiowane przez UNESCO jako: „...zasoby kulturalne, edukacyjne, naukowe i administracyjne, oraz informacje techniczne, medyczne i prawne tworzone digitalnie lub przekształcone w taką formę dotychczasowe zasoby analogowe”⁷.

⁴ <https://www.portal.unesco.org/>, (dostęp: 10.05.2016).

⁵ <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680083746>, (dostęp: 14.04.2016).

⁶ <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680083746>, (dostęp: 14.04.2016).

⁷ *Charter on the Preservation of Digital Heritage* [w:] https://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=17721&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html, (dostęp: 29.04.2016).

Dostrzeżenie cywilizacyjnego znaczenia technologii cyfrowej, zarówno w służbie edukacji, rozrywki, sztuki, prawa, turystyki, biznesu, itp., jak również dostępu do dawnych zasobów kulturowych znalazło odbicie w Zaleceniu Komisji Europejskiej (27.10.2011) w sprawie digitalizacji i udostępniania w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych⁸.

Jednakowoż poparcie dla problematyki cyfryzacji zasobów kulturowych w Europie rozpoczęło się znacznie wcześniej. Już w 2008 r. dofinansowanie unijne wspomogło zarządzany przez fundację holenderską portal internetowy *Europeana.eu*, który jest formą wielojęzycznego katalogu wirtualnego, odzwierciedlającego zasoby ponad 2000 instytucji kultury europejskiej; w tym wielu bibliotek, muzeów i archiwów⁹. Ten wciąż rozrastający się portal obecnie umożliwia użytkownikom dotarcie do 53 milionów pozycji: archiwaliów, dzieł sztuki, obiektów muzealnych, książek, oraz nagrań muzycznych i audiowizualnych, jednocześnie dowodząc bogactwa dziedzictwa kulturowego i naukowego od czasów prehistorycznych po obecne.

Zagadnienie dziedzictwa digitalnego obejmuje nie tylko cyfryzację bibliotek i archiwów, ale również *eo ipso* dzieł takich jak grafika komputerowa, projektowanie [*design*], netnografia czy tzw. interaktywny *storytelling*. Tego rodzaju zbiorami zajmuje się wielojęzyczny portal *DIHE* [Digital Intangible Heritage of Europe]¹⁰, założony w 2012 r. w Szwecji w wyniku interdyscyplinarnej inicjatywy tamtejszego Centrum Dziedzictwa Digitalnego i sztokholmskiego Instytutu ds. Interaktywności, posiadającego oddziały we wszystkich większych miastach Szwecji.

Jak już wcześniej wspominaliśmy, proces cyfryzacji niematerialnego dziedzictwa kulturowego powinien obejmować również dawny i współczesny dorobek folklorystyczny. Jednakowoż rekonesans dokonany w tym zakresie upoważnia nas do stwierdzenia, że cyfrowe repozytoria folklorystyczne są wciąż nieliczne. Przyczyn tego stanu rzeczy należy upatrywać już to w stosunkowo niewielkim i rozproszonym środowisku współczesnych folklorystów, już to w interdyscyplinarnym usytuowaniu folklorystyki, często jako subdyscypliny w obrębie nauk humanistyczno-społecznych. Status folklorystyki w dużym stopniu wynika z nieostrości desygnatów znaczeniowych pojęcia „folklor”, a także ze zróżnicowanych tradycji metodologicznych uprawianych w ramach liczących się szkół badawczych. Ostatnią przeszkodą w szybkim rozwoju digitalnej folklorystyki jest wysoki koszt cyfryzacji. Mimo wspomnianych trudności, oczywistych pożytków z implementacji międzynarodowych standardów technologicznych jest bardzo wiele, o czym świadczą chlubne inicjatywy przekształcenia kilku najstarszych europejskich archiwów folklorystycznych w repozytoria, katalogi i archiwa dostępne *online*.

⁸ http://www.mkidn.gov.pl/media/docs/2012/20120302zalecenia_KE.pdf, (dostęp: 29.04.2016).

⁹ www.europeana.eu; www.pro.europeana.eu, (dostęp: 30.04.2016).

¹⁰ <https://www.tii.se/projects/dihe-digital-intangible-heritage-of-europe>; <https://www.tii.se/about-us/history>; <https://www.swedishict.se/>, (dostęp: 01.05.2016).

W pierwszej kolejności należy tu wymienić Estońskie Archiwum Folklorystyczne¹¹, które już od roku 1997 rozpoczęło cyfryzację swoich zbiorów, początkowo obejmujących 20 baz danych według kryterium gatunkowego ze szczególnym uwzględnieniem 75 tys. pieśni runicznych. Obecnie archiwum liczy 1,5 mln zdigitalizowanych pozycji inwentarzowych, w tym manuskrypty, fotografie, nagrania audio/wideo, a także dziewiętnastowieczną kolekcję materiałów folklorystycznych Jakoba Hurta zebraną od 1400 informatorów. W 2012 r. Estońskie Archiwum Folklorystyczne utworzyło nowe, centralne repozytorium folklorystyczne o nazwie Kivike¹². Ten gigantyczny system informacyjny obejmuje zarówno materiały dotychczas przekonwertowane, jak również cyfrową bazę danych, istniejących w formie analogowej.

Kolejnym i jednym z największych w Europie jest Digitalne Archiwum Folkloru Łotewskiego¹³, na które – po przekształceniach cyfrowych z początku XXI w. – składa się kolekcja licząca ponad 3 mln pozycji katalogowych, w tym 17 tys. pieśni, poszerzonych w 2002 r. o słynny zbiór z tzw. „Dainu Skapis”¹⁴ (170 tys. pozycji), a w dalszej kolejności o nagrania audio/wideo (5 tys. pozycji) oraz folklor współczesny i materiały ikonograficzne. Wśród materiałów archiwum wyróżnia się kolekcja, inkorporowana ze zbiorów Instytutu im. J. Herdera w Rydze, folkloru łotewskich mniejszości etnicznych (Żydów, Romów, Białorusinów i Rosjan), którą udostępniono *online* zarówno w języku łotewskim, jak i językach narodowych.

Dalej wymienić należy jeden z największych na świecie zbiorów folkloru – irlandzkie archiwum folklorystyczne o nazwie National Collection of Folklore¹⁵, posiadające ponad 3 mln stron manuskryptów, 100 tys. nagrań, 70 tys. fotografii, 100 godzin nagrań filmowych i animacji oraz specjalistyczną bibliotekę. Modernizacja cyfrowa tej instytucji, rozpoczęta w roku 2005 w ramach gigantycznego programu Irish Virtual Research Library and Archives, jest nadal kontynuowana, a to dzięki nowemu (od 2012 r.) programowi o nazwie *dúchas.ie*¹⁶.

¹¹ Założone w roku 1927. Patrz: R. Järv, *Estonian Folklore Archives*, „Oral Tradition” 2013, 28/2, s. 291–298.

¹² <http://kivike.kirmus.ee>, (dostęp 08.05.2016). Patrz również: K. Kulasalu, *Estonian Folklore, Cultural History and Literature in a Digital Form: The File Repository and Archival Information System Kivike*, „Folklore” (Electronic Journal of Folklore) 2015, t. 60, nr 4, s. 141.

¹³ Początki archiwum sięgają roku 1924. Strona domowa: <http://www.garamantas.lv/e>, (dostęp: 08.05.2016).

¹⁴ Zbieracz łotewski przełomu XIX i XX w. Krišjānis Barons zasłynął zbiorem ponad 217 tys. krótkich pieśni (*Latvju dainas*) zapisanych na paskach papieru (3 x 11 cm), do przechowywania których zaprojektował specjalną szafę [*skapis*], która – jako narodowa pamiątka – przechowywana jest do dziś w Archiwum. Za swoje dzieło Barons został wpisany na Listę Pamięci Świata UNESCO w 2001 r., a jego podobizna zdobiła banknot 100-ładowy.

¹⁵ Początki kolekcji sięgają roku 1935 (Irish Folklore Commission). Od roku 1970 zbiór należy do National Folklore Collection przy University College Dublin.

¹⁶ Program finansowany przez University College Dublin, Dublin City University, Loterię Narodową oraz Irish Folklore Foundation. W ramach programu prowadzone

W chwili obecnej dostęp *online* do największych repozytoriów folkloru irlandzkiego (zawierającego ballady, folklor miejski, muzykę ludową, szkolne gry i zabawy oraz dokumentację dotyczącą okresu głodu) odbywa się głównie poprzez stronę domową biblioteki cyfrowej University College Dublin¹⁷.

Następnym przykładem jest Greckie Centrum Badań Folkloru¹⁸, afiliowane przy Akademii Ateńskiej, które w 2004 r. przekształcono w cyfrowe Centrum Dokumentacji Tradycyjnej i Współczesnej Kultury Greckiej¹⁹. Modernizacja archiwum, dokonana w latach 2004–2008, skutkowałą przekonwertowaniem 400 tys. stron manuskryptów oraz opracowaniem cyfrowym: 120 tys. haseł różnych gatunków folkloru (pieśni, zagadki, dystychy itd.); ponad 11 tys. fotografii; 1500 godzin nagrań filmowych oraz 110 godzin nagrań muzycznych.

Przejdziemy teraz do północnej części Europy. Jak wiadomo porównawcze badania folklorystyczne prowadzone w ramach tzw. fińskiej szkoły geograficzno-historycznej odegrały znaczącą rolę nie tylko w dziejach folklorystyki europejskiej, ale i światowej. Materiał bazowy stanowiły zarówno wędrowne wątki bajkowe, jak i ogromny zbiór pieśni tzw. kalevalicznych (wariantów *Kalevali*). Ten ostatni był pieczołowicie przechowywany w działającym bez przerwy od 1831 r. Fińskim Towarzystwie Literackim [Suomen Kirjallisuuden Seura – SKS], stanowiącym jednocześnie bibliotekę i archiwum folklorystyczne. Dziś zbiory dziewiętnastowiecznego folkloru fińskiego, ale także współczesnego liczą ponad 2 mln pozycji i są dostępne *online* dzięki programowi „Otwarta Nauka i Otwarte Dziedzictwo Kulturowe”²⁰. Ponadto archiwum SKS pracuje nad innowacyjną prezentacją swoich zasobów, proponując wielojęzyczne pakiety informacyjne. Takim flagowym pakietem, promującym fińskie dziedzictwo kulturowe jest tekst *Kalevali* (1849) wraz z bazą metadanych referencyjnych dotyczących genezy, recepcji, badań etc., dostępny w 11 językach (również w j. polskim).

Proces cyfryzacji objął też w roku 2010 Duńskie Archiwum Folklorystyczne (afiliowane przy Bibliotece Królewskiej), które szczyci się największą kolekcją średniowiecznych ballad nordyckich, ale też znacznymi zbiorami folkloru, także pozaeuropejskiego. Część przekonwertowanych materiałów folklorystycznych (a zwłaszcza zbiory Svenda Grundtviga i Tanga E. Kristensena²¹),

są interesujące projekty digitalne, np. „Lifetimes”, odtwarzający (na podstawie dokumentów, nagrań wywiadów i filmów) życie codzienne Irlandczyków od początku istnienia państwa. Patrz: www.duchas.ie, (dostęp: 21.04.2016).

¹⁷ [www.digital.ucd.ie/?q=dc.type:Collection&fq\[\]=repository_facet:National%20Folklore%20Collection%20UCD](http://www.digital.ucd.ie/?q=dc.type:Collection&fq[]=repository_facet:National%20Folklore%20Collection%20UCD), (dostęp: 21.04.2016).

¹⁸ Założone w 1918 r. przez ojca greckiej folklorystyki profesora Nikolaosa Politisa.

¹⁹ A. Polymerou-Kamilaki, *Archive Digitization at the Hellenic Folklore Research Centre of the Academy of Athens*, [w:] M. Tsipopoulou (red.), *Digital Heritage in the New Knowledge Environment: Shared spaces & Open Paths to Cultural Content (Proceedings of the International Conference held in Athens 31.10.08–02.11.08)*, Atheny 2008, s. 25–28.

²⁰ <http://www.finlit.fi/en>, (dostęp: 22.04.2016).

²¹ T.E. Kristensen założył Duńskie Towarzystwo Folklorystyczne w 1883 r. Jego spuścizna, dziś w dużej mierze zdigitalizowana, zgromadzona w Duńskim Archiwum Folkloru

łącznie z kolekcją audio i wideo już jest dostępna poprzez stronę internetową archiwum²².

Innym nordyckim osiągnięciem jest digitalizacja narodowego repozytorium źródeł historyczno-kulturowych zgromadzonych w Norweskim Archiwum Folklorystycznym²³ w Oslo ze szczególnym uwzględnieniem 700 pozycji bajkowych oraz zbioru 1300 podań wędrownych opracowanych cyfrowo według kryteriów słynnej systematyki Reidara Th. Christiansena²⁴.

W latach 2010–2014 całkowitej modernizacji uległo meklemburskie archiwum folklorystyczne w Rostocku, które obecnie działa pod nazwą Das digitale Wossidlo-Archiv [WossiDiA]²⁵. Przekonwertowanie na system cyfrowy²⁶ ponad 2,5 mln materiałów zgromadzonych przez folklorystę Richarda Wossidlo (1859–1939) stanowi hołd złożony zarówno uczoneму, jak i dziedzictwu niemieckojęzycznej i europejskiej folklorystyki.

Na zakończenie tego przeglądu warto wspomnieć o – współpracującym z Zakładem Etnologii i Folklorystyki IEiAK UŁ – Meertens Instituut²⁷ w Amsterdamie. Instytut prowadzi wiele folklorystycznych projektów lokalnych i międzynarodowych²⁸, posiada też pokaźną bibliotekę (70 tys. publikacji i 4 tys. czasopism) oraz archiwum, a w nim 450 zdigitalizowanych zbiorów folklorystycznych (łącznie z mapami, kwestionariuszami i materiałem ikonograficznym) oraz 5 tys. nagrań (w większości opracowanych cyfrowo). Ponadto Meertens Instituut szczyci się elektroniczną bazą danych związaną z holenderskim folklorem słownym historycznym i współczesnym oraz planuje zakończenie pracy nad cyfrową bazą danych i metadanych dotyczących ludowej bajki holenderskiej w ramach projektu FACT [Folktales as Classifiable Texts].

(Dansk folkemindesamling) to setki pozycji bibliograficznych, w tym 79 książek, urobek zaś folklorystyczny liczy 3 tys. pieśni (1000 z zapisem nutowym), 2700 tekstów bajkowych, 25 tys. podań i kilkaset małych form folkloru (zagadki, powiedzenia i przysłowia) zebranych od 6500 informatorów i popartych tysiącami etnograficznych notatek terenowych.

²² <http://www.dafos.dk>, (dostęp: 21.04.2016).

²³ Założone w 1914 r., obecnie afiliowane przy Wydziale Studiów Kulturowych i Języków Orientalnych Uniwersytetu w Oslo.

Strona internetowa Archiwum: www.hf.uio.no/ikos/english, (dostęp 09.05.2016).

²⁴ R.Th. Christiansen, *The Migratory Legends. A Proposed List of Types with a Systematic Catalogue of the Norwegian Variants*, FF Communications Nr 175, Helsinki 1958.

²⁵ <http://www.wossidia.de>; <http://www.volkskunde.uni-rostock.de/wossidlo-archiv/>, (dostęp: 09.05.2016).

²⁶ Wykonanie tego gigantycznego zadania było możliwe dzięki wspólnemu wysiłkowi dwu jednostek Uniwersytetu w Rostocku: Instytutowi Etnologii Europejskiej i Instytutowi Informatycznemu oraz przy wsparciu finansowym fundacji Deutschen Forschungsgemeinschaft/Wissenschaftliche Literaturversorgung – und Informationssysteme (DFG/LIS) oraz federalnemu urzędowi ds. ochrony obywateli i zapobiegania katastrofom Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe (BBK).

²⁷ Założony w 1926 r., od 1952 r. afiliowany przy Królewskiej Nederlandzkiej Akademii Sztuk i Nauk. Strona internetowa: <http://www.meertens.knaw.nl>, (dostęp: 09.05.2016).

²⁸ Meertens Instituut jest siedzibą władz sekretariatu SIEF [International Society for Ethnology and Folklore] (SIEF). Patrz: www.siefhome.org, (dostęp: 23.04.2016).

W Polsce natomiast warto odnotować chlubne osiągnięcie, a mianowicie rozpoczęcie digitalizacji zbiorów Oskara Kolberga w ramach portalu Biblioteki Narodowej *polona.pl*²⁹. Inicjatywę w tym zakresie wykazał Instytut im. Oskara Kolberga³⁰, który powstał w 1998 r. w Poznaniu, jako samodzielna placówka naukowo-badawcza, powołana do ochrony narodowego dziedzictwa kulturowego w postaci edycji *Dzieł Wszystkich* Oskara Kolberga. Zgodnie z zaleceniami Konwencji o Ochronie Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego Instytut włącza się w inne inicjatywy na rzecz zachowania tradycyjnych wartości kulturowych, (np. cyfryzacja nagrań polskiego folkloru muzycznego z lat 1945–1992).

Kończąc powyższy przegląd, należy zauważyć, że postępujący proces digitalizacji obejmujący inwentarze, repozytoria i dokumentację zbiorów oraz badań folklorystycznych pozostaje na gruncie europejskim w ścisłym związku z polityką unijną, popierającą ideę europejskiego społeczeństwa informacyjnego i jego dziedzictwa kulturowego.

Dodać tu należy, że dziedzictwo to, o czym wspominaliśmy wcześniej, obejmuje również epokę rewolucji informatycznej, stanowiącej podglebie dla rozwoju multimediów i globalnej kultury digitalnej. Wytworami kultury cyfrowej są dzieła e-folkloru³¹; od blogów i narracji personalnych do *life histories* opowiadanych na Facebookowej osi życia; od memów, demotywatorów i dowcipów multimedialnych po animacje, sztukę hakerów komputerowych i środowisko awatarów żyjących w świecie gier. Te i wiele innych, często efemerycznych elementów współczesnego folkloru istnieje wyłącznie *online*; tu są tworzone, komentowane, reprodukowane i upowszechniane. Tworzy je *homo irretitus*, wchodzący w interakcję z podobnymi mu reprezentantami świata „plemion” wirtualnych.

Niektóre twory e-folkloru funkcjonują w nowej rzeczywistości wirtualnej jako zmodyfikowane struktury starych gatunków folklorystycznych, inne zaś są kompletnie nowymi, wernakularnymi kreacjami praktykowanymi w Internecie, stanowiąc znaczący element digitalnej kultury partycypacyjnej. Te ostatnie praktyki dla jednych przynależą do świata sztuki elektronicznej, dla innych zaś są efemerycznym folklorem digitalnym. Ponieważ stanowią one „nowe”, digitalne dziedzictwo kulturowe, przeto zasługują – mimo braku adekwatnych narzędzi metodologicznych raczkującej humanistyki cyfrowej – na dokładniejsze

²⁹ „Polona to nowoczesny portal, który udostępnia w sieci zbiory Biblioteki Narodowej. Jest narzędziem pozwalającym na powszechne otwarcie dla czytelników skarbcza i magazynów Biblioteki Narodowej. Pozwola również prezentować zbiory innych instytucji kultury. Interfejs 2.0 Cyfrowej Biblioteki Narodowej Polona powstał w wyniku przeprowadzonych (na zlecenie BN i NASK) informatycznych prac rozwojowych i badawczych”. Patrz: <https://polona.pl>, (dostęp: 10.05.2016).

³⁰ <http://www.oskarkolberg.pl/>, (dostęp: 10.05.2016).

³¹ Termin ten, po długiej dyskusji z prof. Rolfem W. Brednichem, autorka wprowadziła do obiegu naukowego podczas 14. Kongresu International Society for Folk Narrative Research (ISFNR) Tartu, 26–31.07.2005. Patrz: V. Krawczyk-Wasilewska, *e-Folklore in the Age of Globalization*, „Fabula. Journal of Folktale Studies” 2006, t. 47, nr 3/4, s. 248–254.

rozpoznanie, a w każdym razie na dyskusję o sposobie ich nowoczesnej dokumentacji i inwentaryzacji oraz formach repozytoriów *online*.

Tym samym musi ulec zmianie zakres i sposób gromadzenia zjawisk folkloru, a także przedmiot badań folklorystycznych, sama folklorystyka i... folklorystyki.

Folkloristics *online* and the digital cultural heritage

In the digital age the notion of intangible cultural heritage has modern connotations that give the term new meanings and approaches. According to UNESCO and the EU authorities the “new” heritage needs to be safeguarded and protected as well as old resources inherited from generations. That is why a new folkloristics faces an interdisciplinary “digital turn”. The author presents the results of digitization process undertaken by major European folklore archives. But new archives need new materials (e.g. e-folklore vs. digital folklore) collected by new folklorists. The expansion of folklore field work towards digitally mediated environment and virtual reality is easy to be observed. Therefore, new methods of digital folklore collecting as well as new tools of research and documentation are challenges of the digital folkloristics.